

Mannerheims egen historieskrivning kastar fortfarande lång skugga

ANNE HEDÉN*

Södertörns högskola

Dag Sebastian Ahlander, *Gustaf Mannerheim* (Lund: Historiska Media 2016). 383 s.

Henrik Meinander, *Gustaf Mannerheim: Aristokrat i vadmål* (Stockholm: Lind & Co 2017). 317 s.

Herman Lindqvist, *Mannerheim, marsken, masken, myten* (Stockholm: Albert Bonniers Förlag 2017). 303 s.

Mats Dumell, *När Mannerheim valde Finland: Året 1917* (Helsingfors: Förlaget 2017). 200 s.

Gustaf Mannerheim började som tonåring på glid, gjorde karriär som tsarrysk officer och kan knappast betecknas som nationalist i modern mening. Ändå tycks han, just genom alla de motsägelser han visar prov på, ha blivit den gestalt som i samband med 100-årsminnet av den finska självständigheten mer än någon annan får representera Finlands sammansatta 1900-talshistoria, inte minst för en svenskspråkig publik. Under det senaste dryga året har i skrivande stund (november 2017) fyra nya levnadsteckningar publicerats på svenska. Av dem handlar två om personen Mannerheim och hans liv, av diplomaten Dag Sebastian Ahlander respektive författaren och journalisten Herman Lindqvist, båda rikssvenskar, medan den finske historikern Henrik Meinander fokuserar på den roll eller de roller som Mannerheim spelade i det självständiga Finlands 1900-talshistoria, och även de historiografiska aspekterna. Den finske journalisten Mats Dumell följer i en mindre omfattande bok Mannerheims väg under 1917 från ett Ryssland stätt i upplösning till det

* Fil. dr i historia

alltmer polariserade Finland och uppdraget som överbefälhavare för den vita sidan under inbördeskriget.

Bilden av Mannerheims roll och person har skiftat: hjälte och slaktare, nationalist och företrädare för *l'ancien regime*, fadersgestalt och mobbare, filantrop och möjlig kuppgeneral, problematisk äkta man och charmerande riddare, salongslejon och handlingskraftig reaktionär. Motsägelserna var uppenbara för omvärlden redan 1918. Den socialdemokratiska sjöministern Erik Palmstierna skrev i sin dagbok syrligt om Mannerheim som tillförordnad riksföreståndare i december 1918: "Redan nu är han av finnarna misstänkt för att vara svensk, av socialdemokraterna att vara reaktionär, och av svenskarna att vara gammalryss."

Om något betonas i de nyare svenskspråkiga böckerna om Mannerheim så är det just det kosmopolitiska inslaget i hans liv, men även i hur hög grad första världskriget och ryska revolutionen kom att bli avgörande för hans senare karriär. Men intressant är att de nya faktsäckade Mannerheimskildringarna ändå verkar gå vidare i redan upptrampade – om än moderniserade – tolkningstraditioner. Dag Sebastian Ahlander och Herman Lindqvist bygger till stor del vidare på det äldre narrativet i den omfattande Mannerheimlitteraturen, där levnadstecknarna är mycket imponerade av sin huvudperson. Samtidigt strävar både Ahlander och Lindqvist efter att uppdatera det psykologiska perspektivet på denne motsägelsernas man och rör sig i det avseendet från hjältenarrativet till något som man skulle kunna beskriva som den personliga framgångssagan. Henrik Meinander bygger på ett tydligare sätt vidare på de mer problematiserande tolkningarna. De nya biografierna representerar därmed också olika förhållningssätt när det gäller vilken roll den enskilde individen kan spela för samhället i stort. Räddade Mannerheim Finland? Eller räddade Finland möjligen Mannerheim?

Ahlanders och Lindqvists böcker har med visst fog kritiserats för att vara idolporträtt och speglar i hög grad den pågående mediedramaturgin i samtiden: intresset för att gå bakom kulisserna i den enskilda personens liv, kopplat till ett berättande där huvudpersonens komplicerade karaktärsdrag och egenskaper ger en skarp relief till de oväntade vändningarna i karriären. För Ahlander och Lindqvist är inifrånperspektivet det väsentliga, medan Meinander och även Dumell alltså har en mer distanserad hållning; något som också färgar hur de förhåller sig till källorna.

Ahlander och Lindqvist betonar hellre Mannerheims plats i det större sammanhanget än hans medansvar för till exempel den vita terrorn 1918 eller de finska fånglägren under fortsättningskriget. Henrik Meinander står i jämförelse snarare vid kanten av Mannerheim-mytologin och benar upp i historiografin om marskalkens komplicerade liv och de politiska processer han var indragen i.

De tre biografierna följer den skakiga uppväxten, den tidiga karriären i Ryssland, den tvååriga spanings- och forskningsresan i Asien, åren i Polen, avskedet från tsarens armé, det militära ledarskapet för den vita sidan i det finska inbördeskriget, perioden som riksföreståndare i Finland efter första världskrigets slut, och så den roll Mannerheim spelade under andra världskriget, inte minst när det gällde att i samband med fortsättningskriget få fram ett fredsavtal för Finland utan sovjetisk ockupation.

I en essäbok om Mannerheim från 2011 (*Anteckningar om Mannerheim*) menar författaren Jörn Donner, son till Kai Donner, en av Mannerheims nära medarbetare under inbördeskriget, att svaret på frågan om Mannerheim egentligen kunde uppfattas som sympatisk beror på vilka krav man ställde. Ahlander och Lindqvist beskriver de överklasstypiska busfasoner som den unge Mannerheim, kallad patron Mannagryn i familjen, utvecklade under barndomen, då pappan övergav fru och barn, mamman dog i förtid och syskonen blev omhändertagna av släktingar. Meinander lyfter fram hur den unge Gustaf Mannerheim lärde sig pennalism i kadettskolan. Herman Lindqvist hyser en del medkänsla med dem som råkade ut för den vuxne Mannerheims tråkigare sidor: morbrodern som fick stå för utbildningens alla omkostnader i Sankt Petersburg, de älskarinnor och nyttiga dambekanta som parkerats vid sidan om, hustrun som rymde från äktenskapet, döttrarna som inte direkt verkar ha haft någon varmare relation till fadern. Dag Sebastian Ahlander lägger tonvikten mer på hur olämpliga makarna Mannerheim var för varandra och uppehåller sig gärna vid hustruns och döttrarnas krångligare sidor – som vuxna beskrivs döttrarna som "stora bortskämda barn" och "rultiga och sjukliga" och dessutom ovårdade.

Finska inbördeskriget och mellankrigstiden

När det gäller Mannerheims roll i det finska inbördeskriget avviker vare sig Ahlander eller Lindqvist nämnvärt från Mannerheims egen tämli-

gen oskuldsfulla version av hur han hamnade som militär ledare för den vita sidan under inbördeskriget. Här har både Dumell och Meinander andra synpunkter. Mats Dumells bok *Året 1917: När Mannerheim valde Finland* har kritiserats för att författaren i dramadokumentär anda lagt in några scener där han föreslår vad som kan ha sagts och gjorts under möten mellan Mannerheim och andra aktörer men där ingen exakt dokumentation av mötena ifråga finns att tillgå. Ändå lyckas Dumell på övriga punkter ge en samlad bild av Mannerheims förhållanden under framför allt senhösten 1917 som kontrasteras mot marskalkens egen version, där man alltså får det intrycket att Mannerheims övertagande av ledarskapet för den vita armén handlade om tillfälligheter. Dumell betonar nätverkens betydelse i sammanhanget. De ledande skikten i Finland utgjorde under 1917 knappast en stat, utan fungerade snarare som en klubb, menar han. Dels stod Mannerheim i nära kontakt med systemen Sophie, som var aktiv i den finska aktiviströrelsen och som under hösten 1917 argumenterade för honom som tänkbar militär ledare i en frigörelse från Ryssland. Dels hade Mannerheim under sin ryska karriär kontinuerlig kontakt med sina tidigare kurskamrater på den finska kadettskolan och var därför insatt i hur turerna gick i hemlandet efter tsardömet sammanbrott. Dumell, liksom Meinander, understryker dessutom Mannerheims bevekelsegrunder för sitt agerande i detta tidiga skede. Målsättningen för Mannerheims del handlade framför allt om att skapa en plattform för en militär kampanj mot bolsjevikernas Ryssland. Också Ahlander och Lindqvist redovisar Mannerheims kontakter med ryska kontrarevolutionärer, men ger inte dessa samma tyngd som Meinander och Dumell.

Även när det gäller hur Mannerheim förhöll sig till det tyska biståndet under inbördeskriget drar skildringarna åt olika håll: Meinander menar att Mannerheim ägnade sig åt aktiv glömska när det gällde till exempel informationen om den finska jägarbataljonen i Tyskland, och att det löfte han ansett sig ha fått av Svinhufvud om att det inte skulle bli fråga om en tysk invasion var en taktisk fint, eftersom Mannerheim genom sina ryska kontakter inte ansågs vara helt pålitlig. Ahlander verkar sätta viss tilltro till Mannerheims egen förklaring om att han ivrade för ett enat Norden och att han därför var emot den tyska invasionen.

När det gäller upptakten till inbördeskriget står Ahlanders analys ut som ett exempel på hur en äldre forskningstradition fortfarande gör sig

gällande – han framhåller bolsjevikernas maktövertagande som avgörande för den röda sidans formering i Finland. Senare forskning visar snarare på hur den finska borgerligheten framför allt under hösten 1917 såg stora möjligheter att sätta hårt mot hårt genom stöd från den tyska krigsmakten i ett läge där man uppfattade att Ryssland snart skulle drabbas av sammanbrott och Tyskland skulle gå segrande ur världskriget.

Enligt Meinander kom hur som helst Mannerheims erfarenheter av den uselt underhållna och etniskt sammansatta ryska armén till sin rätt när han väl hade blivit installerad som militär överbefälhavare för den vita sidan i Finland; han var ju van vid växlande disciplin och bristande utbildning.

När det gäller våldsamheten i det finska inbördeskriget under vintern och våren 1918 tenderar Ahlander och Lindqvist att gira åt det apologetiska hållet. I efterhand menade Mannerheim att han hela tiden ansett att endast ledarna och de som begått grova förbrytelser borde ha fängslats medan de vilseförda massorna skulle frigges. Ahlander skriver att det var tur för Mannerheim att han slapp stå som ansvarig för den grymma behandlingen av de röda efter den vita segern, eftersom han avgick från sitt befäl i månadsskiftet maj-juni och lämnade landet. Men som framgår av annan litteratur blev Mannerheims och hans medarbetares ställningstaganden och underlåtenhet faktiskt avgörande för omfattningen av det som kom att kallas den vita terrorn. Heikki Ylikangas skriver att den vita militärledningen i ett tidigt stadium anvisade att officerarna i de olika enheterna fick besluta om vad de skulle göra med fångarna ”efter förgottfinnande” – vilket tolkades på plats som att det var i sin ordning att avrätta folk i stället för att avsätta resurser till att vakta fångar. Detta ledde till att officerarna avrättade efter eget tycke – ett förfarande som spred sig till manskapet.

Något som underlättade acceptansen för detta mönster var uppfattningen att man inte egentligen var i krig utan att fienderna var landsförrädare. I det avseendet tog alltså den vita sidan i Finland i praktiken inte någon större hänsyn till den internationella Haagkonventionen från 1907 och dess skrivning i artikel ett om att krigets lagar borde gälla även för milistrupper och frivilliga, under förutsättning att dessa anfördes av befäl och bar sina vapen och igenkänningstecken öppet.

Vetskapen om att de röda hellre gjorde motstånd än gav sig, av rädsla för att de ändå skulle bli avrättade, gjorde att Mannerheim senare utfär-

dade en dagorder i samband med stormningen av Tammerfors om att avrättningar utan laglig rannsakan förbjöds å det strängaste, men det fungerade alltså inte i praktiken, eftersom officerarnas metoder hade spritt sig neråt i leden. Enligt Ylikangas måste ansvaret ändå läggas på officerarna – även när de meniga agerade självsvaldigt kunde de känna sig övertygade om att de handlade på ett riktigt sätt där officerarna tidigare statuerat exempel.

Mannerheims välkända uttalande till *Dagens Nyheter*s utsände den 14 februari 1918 att de röda var landsförrädare och skulle straffas därefter talar också ett allt annat än försonligt språk. Likaså beskriver Niclas Sennerteg och Tobias Berglund i en ny bok om finska inbördeskriget och den svenska insatsen (*Finska inbördeskriget*, Natur & Kultur 2017) en scen som knappast går att tolka som fridsam. Efter stormningen av Tammerfors förevisade Mannerheim i en makaber segergest den tillresande Vasasenaten, alltså den vita regeringen, de likhögar efter de röda som man under dagarna efter stadens stormning avrättat på stationsområdet i Tammerfors och som lagts i stationshuset. Direkt efteråt serverades lunch i en angränsande lokal men flera – dock inte Mannerheim själv – hade svårt att äta.

Mellankrigstidens Mannerheim som pläderade för nationell – om än auktoritär – försoning var alltså under 1918 och 1919 ganska avlägsen. Palmstierna skriver i sin dagbok ogillande om att Mannerheim under statsbesöket i Sverige i februari 1919 bar uniform med vit armbindel, vilket uppfattades som en helt onödig provokation mot den förlorande sidan i inbördeskriget. Herman Lindqvist hävdar dock att Mannerheim helt enkelt i brådskan inte hade haft tid att skaffa sig en korrekt galauniform inför besöket vid hovet. Kritiken från Palmstierna torde dock ha handlat om att Mannerheim genom sin klädsel fortfarande inte gav uttryck för någon medkänsla med de slagna röda. I Stockholm möttes han också av stenkastning från vänstern inom arbetarrörelsen; man delade ut flygblad där Mannerheim anklagades för att vara mördare och "arbetarbödel".

Palmstierna kallade i sin dagbok Mannerheim för "kondottiär". Lindqvist föreslår att Mannerheim främst var sig själv trogen, liksom dem han svurit lojalitet – först tsaren och den ryska monarkin och senare Finland. Mannerheim försökte dock så långt det var möjligt intressera ententemakterna för en invasion av Petrograd. Meinander nämner att Manner-

heim släppte frågan om en militär kampanj mot bolsjevikerna först när de vita generalerna i det ryska inbördeskriget inte kunde tänka sig att efter en förväntad vit seger i Ryssland acceptera det självständiga Finland.

Också när det gäller hur de olika författarna beskriver Mannerheims relation till den högerextrema Lapporörelsen och Mäntsäläupproret (1932) märks olika tendenser. Borgerligheten stödde till stor del Lapporörelsen och det är känt att Mannerheim hade nära kontakt med dess ledare. Han var också en av de påtänkta till rollen som Finlands starke man och höll sig underrättad om utvecklingen (efter den vita segerparaden 1918 hade han till exempel deklarerat sin uppfattning för senaten om att Finland behövde styras av en stark hand).

Lindqvist beskriver det som att Lapporörelsen efterhand spelade bort sig, främst genom de så kallade skjutsningarna. Skjutsningarna var en kampanjmetod där Lappoaktivisterna kidnappade politiska motståndare – sammanlagt 225 personer, bland dem den tidigare presidenten Ståhlberg – och antingen förde ut dem i skogen där de blev misshandlade eller körde dem över gränsen till Sovjet där de dumpades. Enligt Lindqvist ansåg Mannerheim att saker och ting borde gå lagligt till och drog sig därför tillbaka. Ahlander beskriver det som att Mannerheim var konstitutionellt inriktad men hade överseende med Lapporörelsen fram tills de "fascistiska olagligheterna" i samband med skjutsningen av Ståhlberg och andra. Meinander lägger tyngden mer på Mannerheims taktiska och avvaktande hållning: det Mannerheim framför allt siktade på under denna period var att bli ordförande för försvarsrådet, vilket han blev 1931, en post som också innebar att han i en krigssituation skulle komma att bli överbefälhavare.

Fortsättningskriget

När det gäller de komplicerade turerna i fortsättningskriget är det bestående intrycket att framför allt Ahlander försöker rädda det som återstår av tesen om att Finland under perioden 1941–1944 i grunden förde ett samtidigt försvarskrig mot Sovjetunionen och alltså inte var allierat med Tyskland.

Lindqvist menar att det fanns ett militärt samarbete, men att det inte var politiskt eller ideologiskt. Ahlander hävdar att det tog lång tid innan man i Finland hade fått visshet om det tyska stödet och att det inte hade förekommit någon egentlig gemensam planering av tysk-finska

krigshandlingar, endast "hypotetiska samtal". Meinander visar dock på att det i dag råder en samsyn bland finska historiker om att det faktiskt handlade om en regelrätt allians och han betonar att Mannerheims roll var central i förberedelseprocessen som föregick operation Barbarossa. Redan ganska snart efter vinterkrigets slut 1940 hade de första kontakterna mellan Finland och Tyskland tagits, med Mannerheims goda minne. Landets ledande politiker, president Risto Ryti och utrikesminister Rolf Witting, var under 1940 och 1941 fullt införstådda med de tysk-finska anfallsplanerna. Enligt *Uppslagsverket Finland* uppgick den tyska så kallade Lapplandsarmén som stationerades i norra Finland 1941–1944 till 220 000 man, varav sex divisioner var på plats vid inledningen av operation Barbarossa.

Meinander nämner även att det fanns cirka 1 400 finska soldater värvade i tyska SS-trupper på andra delar av östfronten. I norra Finland fanns också finska trupper underställda den tyska lapplandsarmén, liksom en division tyska soldater förlagda på den finska arméns frontavsnitt. De finska och tyska krigsmålen var dock som bekant olika. De tre författarna redovisar hur Mannerheim och den finska regeringen tackade nej till diverse propåer från tysk sida om att utföra olika operationer, som till exempel ett direktanfall mot Leningrad. I Mannerheims så kallade karelska dagorder den 10 juli 1941 uttrycktes återigen det gamla storfinska projektet att införliva Fjärrkarelen med Finland. Lindqvist menar dock att Mannerheim på den punkten ska ha blivit åtminstone delvis missförstådd.

Den berömda lunchen med Hitler 1942, på Mannerheims 75-årsdag, då Hitler bjöd in sig själv som hedersgäst, får förhållandevis stort utrymme hos såväl Ahlander och Lindqvist som hos Meinander – en episod, bör nämnas, som inte på något sätt får motsvarande utrymme i de stora Hitler-biografierna (mötet har däremot uppmärksammats i samband med filmen *Udergången*, från 2004, eftersom den hemliga ljudupptagning som gjordes under lunchen där Hitler pratar i normal samtalston användes som förberedelsematerial av huvudrollsinnehavaren Bruno Ganz). Den målsättning med Hitler-besöket som redovisas av Ian Kershaw ska ha varit att understryka enigheten mellan länderna och varna Finland för en eventuell separatfred, och även försvåra eventuell kontakt mellan Finland och de allierade. Denna aspekt är inte den centrala i varken Lindqvists eller Ahlanders respektive framställning, även

om det propagandistiska värdet framhålls. I stället görs det desto mer av kontrasten mellan Hitlers undersätsighet och hävdelsebehov – och förälskade blickar på sin hjälte – och den reslige Mannerheims aristokratiskt stöddiga artighet ("lämpligt konciliant" enligt Meinander). Med en knorr: servitrisen som ingick i det mannerheimska entouraget blev helt tagen av Hitlers djupblå ögon och utstrålning, något som både Ahlander och Lindqvist berättar om med förtjusning. Både Ahlander och Lindqvist betonar Hitlers beundran som viktig för den gynnade position som Finland hade i relation till Tyskland, men annan litteratur pekar alltså på att en viktig aspekt var den reella nytta som Tyskland hade av Finland under världskriget.

När det gäller fortsättningskrigets förlopp betonar Lindqvist och Ahlander gärna att det inte hade kunnat gå att agera på annat vis vare sig för Finland eller Mannerheim. Meinander pekar dock på det fanns en möjlighet för landets ledning att avsluta fortsättningskriget tidigare, under våren 1944. Därmed hade enligt Henrik Meinander 16 500 finska soldater inte behövt mista livet under den sista fasen.

Varken Lindqvist eller Ahlander diskuterar det djupt problematiska i den finska hanteringen av krigsfångarna under fortsättningskriget, även om Herman Lindqvist nämner att Mannerheim protesterade mot hur den ryska befolkningen i det ockuperade Karelens behandlades när de internerats. Henrik Meinander skriver att av totalt 67 000 sovjetiska fångar under perioden 1941–1944 så dog 22 000, procentuellt sett en högre siffra än dödsiffrorna i de tyska lägren i norra Finland. En stor del av dödsfallen sammanträffade enligt Meinander under 1942 då livsmedelsbristen i landet var som störst. Mannerheim informerades, men gjorde inget åt saken, med motiveringen att även andra folkgrupper led av matbristen. Först när undernäringen i lägren uppmärksammades i utländsk press höjdes matransonerna.

Ahlander berör kort, i förbifarten, och Lindqvist beskriver mer utförligt hur den finske inrikesministern under fortsättningskriget på eget initiativ försökte utvisa en grupp judiska flyktingar 1942. Åtta personer hann utvisas (tolv enligt andra uppgifter) innan tilltaget stoppades av andra aktörer, bland dem Mannerheim. Lindqvist nämner också att Mannerheim i ett senare skede, som statschef 1944, besökte synagogan i Helsingfors för att hedra de judiska soldater som stupat.

I ingen av de tre biografierna diskuteras den minst sagt komplicerade

frågan om närkontakten mellan de finska och tyska säkerhetstjänsterna och hur detta hanterades av den finska krigsledningen. Till exempel visar Oula Silvennoinen på hur den finska säkerhetspolisen skickade personal till norra Finland för att samarbeta med den tyska säkerhetstjänstens *Einsatzkommando* vid Lapplandsfronten. Från övriga landet skickades under fortsättningskriget 521 sovjetiska krigsfångar, varav 49 var registrerade som judar, till de tyska lägren i norra delen av Finland. Silvennoinens egen analys av varför denna del av vapenbrödrskapet inte uppmärksammats i högre grad handlar om hur dominant idén om den finska exceptionalismen varit, alltså föreställningen om att man bedrev ett separat krig vid Tysklands sida men inte med Tyskland under perioden 1941–1944.

Biografisk metod och stora mäns skuggor

Bortsett från den viktiga frågan om hur olika former av metodologisk nationalism påverkar historieskrivningen är det lätt att som läsare drabbas av en kluvenhet inför det stundtals medryckande psykologiserandet hos Lindqvist och Ahlander. Men båda visar hur den inlevelse som i sig utgör en sympatisk ansats på sina ställen kan bli ett hinder för djupare förståelse.

Något kommer man i och för sig på spåren när de två författarna ger sig in i det som kan kallas tät beskrivning (*thick description*), till exempel i skildringarna av Mannerheims arbetsdagar under andra världskriget. Mannerheim och staben tågar fram och tillbaka till matsalen (till middagarna "marscherade" man i rangordning) – vilka som var med honom runt bordet, vad de åt och i vilken ordning, vem han vände sig till och vem han ignorerade, hur han i perioder färgade eller inte färgade håret, vem som serverade vid bordet, vad som sades när bomberna föll, ritualiseringen av alla rutiner och så suparna till maten, som skulle intas utan att det darrades på handen.

Lindqvist skapar också en dramaturgiskt sett effektiv psykologisk bäge där Mannerheim under senare delen av sitt liv trots benägenheten till arrogans, gliringar och svartsyn genomgår en personlig utveckling av noblare slag när de stora uppgifterna väl kallade – och även ett lyckligt slut i form av en förälskelse där den gamle krigaren alltså ska fällt upp visiret, till sist. Men den Mannerheim som Herman Lindqvist levandegör är snarare kontrollerande, bitsk och tämligen skrupelfri och med

en mer förtroendefull relation till sina hästar (omsorgsfullt namngivna inte bara hos Lindqvist: Andemann, Talisman, Neptun, Kate, med flera) än till människorna i sin omgivning. Ahlander betonar den tilltagande ensamheten i den äldre Mannerheims tillvaro – ändå är det ganska svårt att tycka synd om honom, trots att både Ahlander och Lindqvist alltså pläderar för en inkännande läsning av hans liv. Den tolkning som Henrik Meinander argumenterar för förefaller mer realistisk; att masken och personen var ett och detsamma, att Mannerheims sätt att ta sig an tillvaron handlade om att fullgöra sin plikt och uppfylla förväntningarna till fulländning som han tolkade det, oavsett om det handlade om att bära sig belevat åt eller att föra krig. En förbryllande synpunkt som Meinander bidrar med är att Mannerheim möjligen såg på människor som han såg på hästar, men denna tanke utvecklas inte närmre.

Vad gäller Herman Lindqvists och Dag Sebastian Ahlanders respektive skildring är det en rimlig fråga, med tanke på den omfattande litteratur som redan finns, om det egentligen fungerar att skildra en figur som Mannerheim utan att resonera mer utförligt om de olika andra tolkningar av hans insatser som gjorts hittills. Medan berättarglädje, inlevelse och empati – eller horisontsammansmältning om man så vill – spelar en viktig roll i deras respektive biografiprojekt tycks en mer systematisk källkritisk kontextualisering inte ha fått lika stort utrymme och inte heller någon större diskussion om historiografin.

I jämförelse framstår det som en styrka med Henrik Meinanders biografi att han där visar på att Mannerheim och hans medarbetare i hög grad var ett segrande lag som skrev sin egen historia. Under Mannerheims sista år hjälptes man åt att sätta ihop marskalkens *Minnen* och denna skildring blev alltså en viktig del av det narrativ som i Finland blev tongivande långt fram i tiden – ända in på 1960-talet vad gäller inbördeskriget och åtminstone fram till perioden runt millennieskiftet vad gäller fortsättningskriget.

Meinander refererar i sin bok författaren Marguerite Yourcenar (*Hadrianus minnen*) och hennes uppmaning att den författare som vill gestalta historiens människor bör försöka låta bli att kasta sin egen skugga över den person man vill levandegöra. Det som de senaste biografierna belyser på olika sätt är snarare hur lång den mannerheimska skuggan fortfarande är.